

Пажња дамама и господи, а нарочито **ВЕРЕНИЦИМА**

Златан накит и швајцарске часовнике
добићете најповољније

код фирме **„ДИЈАМАНТ“**

Риста Протић

Теравије бр. 25 и Кр. Александра бр. 1

Вршим поправке са гаранцијом, купујем старо злато

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ НАМЕШТАЈ

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ ФИРМУ

„ШУМАНАЦ“

где ћете добити **НАМЕШТАЈ**

чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада ШУМАНЦА

Кр. Милана — 1.

српска сцена

БРОЈ 10

БЕОГРАД, 16 ФЕБРУАРА 1942

ГОДИНА I

садржина:

Позориште за народ
„Избирачица“ од Косте
Трифковића

Биографије наших умет-
ника:

Г-ѓа Маденда Ризнић

Премијере, обнове, репризе

Уметнички и социјални лик
Душана Раденковића:

Последња проба; Сусрети
с Раденковићем; Ангажовање
за Београдско позориште;
Рад на београдској сцени;
У Крушевцу, код Делинија;
Организаатор; Социјална
делатност; Глумачки пен-
зион фонд; Рад с мла-
дима.

† Станислав Бинички:

Позоришни живот у старом
Београду:

Наше Глумачке школе

Позоришне белешке

Позоришна хроника

Вести из Куће

Додатак

Актуелна позоришна
листа

Г. Страхинја Петровић
у улози Тартифа

цена 4 дин.

теља уметности, образованих грађанских слојева, строгих и неумитних естетичара — једног, дакле, привилегисаног културног сталежа који је љубоморно чувао, и само за себе, високе облике позоришног израза. Отуд је данас готово потпуно нестао с позоришне листе тип коморне игре, намењене ограниченом броју позоришних сладокусаца. С нестанком тога типа игре изгубио се неповратно и коморни писац који је служио индивидуалистичкој естетици, који је проблеме своје сопствене душе или једног изузетног друштвеног слоја с високим културним преимућствима разлагао, у оквиру једног сценског приказа, потпуно одређеном и потпуно омеђеном броју позоришних слушалаца. Савремено позориште пробило је, у снажном налету, бране оне велике изолованости којој га је, до недавна, подређивао укус једне особене естетике, настале у кабинетима духовних аристократа једне прелазне уметничке епохе. То је, можда, жалосно, али је тако. Данашње позориште постало је општа народска установа у пуном смислу речи.

Отуд се с толико прилежности зауставља на позоришту пажња савремене културне политике. И испитују позоришни типови који одговарају степену културне зрелости и менталитету једног народа.

У Италији врше деликатну функцију проширења позоришног утицаја на масе Тесписова кола која су у могућности да дају претставе и на сеоским трговима. У Немачкој се граде велики стадиони за огромне масе, док је репертоарски тип драма за тхинг (за велику скупштину, за велике народне зборове), један нарочит тип колективистичке драме која, унеколико, одговара античкој драми као особена и синтетична врста позоришног продуктивног типа (стваралачког). Онде где нису могућа позоришта с високим уметничким нивоом, стварају се позоришне групе које су организоване по једном и јединственом позоришном систему. Те групе припадају радницима и сељацима који се у засебним курсевима спремају за позоришну делатност, за глуму, за режију, као и за потребна сценска знања. Ове групе имају и своје позорнице које се, по једном типу, израђују у нарочитим позоришним радионицама за сценско-техничка постројења. Оне негују све врсте драмских изражајних облика: драму, хорске рецитације, драмско-музичке комаде, као и уметност „малих форма“. Ове групе, природно, имају и своје нарочите писце који се саображавају духовним потребама средине и њеним техничким и финансијским могућностима.

Како ствар стоји код нас по питању позоришта за широке масе? Индустриски центри имали су доскора своје радничке позорнице и своје организоване дилетантске групе. Онде, међутим, где постоје субвенционисана државна позоришта, она су приступна и радничким масама, јер улазнице нису код нас скупе. Ипак, систем нарочитих радничких претстава није у овим позориштима правило, иако би се практично могао остварити, и имао би, бесумње, и извесног финансиског ефекта. Постоје, затим, варошке дилетантске групе у оквиру извесних

просветних установа. Али пошто се све те групе поводе за репертоаром државних позоришта, и то оним лакшим; пошто су вођене без јасног позоришног система и плана, чисто аматерски, њихов утицај на културно подизање варошког становништва је незнатан. И овде, као и код радничког позоришта, осећа се потреба стручног позоришног надгледа и почишћењег књижевног укуса. Ту би нешто требало урадити: довести бар у већим варошима стручне вође, можда пензионисане глумце који се занимају режијом. Било би, разуме се, много корисније остварити систем позоришних курсева, као што се то ради у Немачкој: поред природног дара за позоришну уметност позоришне послове, који су веома сложени, треба и учити.

Најважније питање за нас, у овом сплету питања позоришта за широке масе, свакако је питање сеоских позоришта. Ми смо, првенствено, аграрна земља; најосетљивији наш проблем је сељачки проблем. А у томе сељачком проблему питање културног подизања сеоских маса, које су у великом броју неписмене, исто толико је важно колико и питање њиховог рационалног економског оспособљења. По томе питању позориште може и треба да игра једну од главних улога.

Којим путем? Како? Да ли проширивањем утицаја наших државних позоришта на масе с аматерско-позоришним наклоностима, или непосредним путем — унапређењем оних аутохтоних позоришних елемената који се у масама јављају сами од себе? Варошка и грађанска, укупчана у један репертоар за широке варошке масе различног порекла и веома колебљивог укуса, наша званична позоришта нису у могућности за један такав подухват: с једне стране уметничка линија по којој су вођена, с друге њихов гломазни, тешко покретљив и врло скуп апарат, као и њихово бирократско уређење — све то није намењено једном културном раду на селу. Такво позориште морало би нићи из самог села, из његових духовних потреба, оно би, дакле, требало да се изграђује оздо, из духовних расположења народног колектива.

Тај народни колектив није само свеж, него је и уметнички прворедан. Народна поезија, епска и лирска, сочна анегдота, плес, ћилимарство и вез — све су то манифестације његове широке уметничке радозналости и уметничког потенцијала. Најзад, и позориште потпуно самониклог карактера које се спорадично јавља, час овде, час онде, као доказ особених уметничких струјања у српским масама, што значи да оне помало излазе из епског изражајног облика, и прилазе сложенијем, позоришном (драмском и глумачком) који претставља извесну културну зрелост. (Потсећамо на случај сеоског позоришта у Врчину које се, пре коју годину дана, слободно кретало и на даскама главне београдске сцене).

О тим појавама, особито, треба водити бригу. Нарочито о оним самониклим појавама сеоског позоришног живота који се развијају у обадва уметничка правца, у продуктивном (драматичарском) и репродуктивном (глумачко-редитељском). Ту,

на тим и таквим примерима, треба тражити основе за праву сеоску драматику и сеоско позориште уопште. Из тих аутохтоних позоришних елемената можда ће једном израсти и наш специфични драмски и сценски изражајни облик: народна врела су неисцрпна и увек благородна. Само, та брига не сме да буде лишена сваког критерија, механична у неку руку. Сеоски духовни свет захтева такође поуздана критичка мерила и пажљива одабирања.

Сам систем ове врсте позоришта треба, разуме се, изложити подробној и документованој дискусији. Није споредно питање који се позоришни тип и систем, већ довољно проучени од других народа, могу пренети из иностранства и прихватити. Ради се о коренитој духовној обнови најширих народних маса у једној линији која се увек креће на оштрици ножа. Позориште може да оплеменеује, и то му је првобитни задатак и намена; али може да постане и смртоносан отров, као што је то још Платон тачно утврдио. Оно што одговара другом, с другим и друкчијим културним видицима, не мора да одговара нама. Треба се користити туђим искуствима, бесумње, али увек водити рачуна о сопственој средини и њеним духовним могућностима, о њеном „чулу“ и његовим способностима за духовне пријеме.

Ј.

Обнова једне старе српске комедије

„ИЗБИРАЧИЦА“ ОД КОСТЕ ТРИФКОВИЋА

Припремајући „Избирачицу“ од Косте Трифковића, наше Позориште је имало намеру да оживи не само један низ популарних личности из нашег изворног комедиографског репертоара, него да да места и једном нашем старом комедиографу који је наставио велико Стеријино дело у одговарајућим релацијама овог лепог позоришно-писаошког талента.

Биографија
Библиографија

Коста Трифковић је рођен у Новом Саду 1843, а умро је 19 фебруара 1875 године. У младости свршио је наутичку школу и био

Коста Трифковић

Г-ђа Зора Златковић
игра улогу Тимићке

кратко време морнар, али болест га је спречила да се бави тим позивом који је волео, и морао се вратити на студије, свршио права и био бележник и адвокат у своме родном месту. По угледу на немачког писца Коцебуа, као и неке друге драматичаре свога времена, почео је да пише мале актовке с лаком шалом, док није убрзо прешао на озбиљнија дела. Најбоља комедија Трифковићева несумњиво је „Избирачица“, која је први пут изведена 25 априла 1872 године. Остала његова дела су: „Честитам“, „Љубавно писмо“, „Француско-пруски рат“, „На Бадњи дан“, „Младост Доситија Обрадовића“ и тд. Његова драмска дела објављена су већ 1893 у Српској књижевној задрузи.

Кад се данас погледа на целокупан рад Трифковићев и значај његов за развој српске драме, може се рећи да је срп-

ска комедија с њиме учинила знатан напредак. С невероватном брзином и лакоћом, Трифковић је за свега четири године, (његова прва комедија „Честитам“ играна је 21 марта 1871, последња, после смрти, „Пола вина пола воде“ месеца маја 1875) дао неких дванаест комада који се готово сви одликују великом вештином композиције, брижљиво спремљеним и интресантним ситуацијама, живим и пикантним дијалогом, и који су често ремек дела грације, укуса и духа. После Стерије, Трифковић је други класик српске комедије, и велика је штета и за српску књижевност и позориште што је умро млад, тако рећи тек на почетку свог плодног књижевног рада.

Карактеристина
Трифковићевог дела

Отприлике петнаест година после смрти Стеријине, јавља се у области комедије Коста Трифковић. Али са сасвим

Г. Владета Драгутиновић
редитељ »Избирачице«

друкчијом врстом комедије. Код Стерије смо имали комедију карактера, код Трифковића имамо лакшу, али често занимљивију врсту — комедију интриге. Код њега је сликање карактера често споредна ствар, а интрига оно што је главно у комедији. Код Трифковића нема сликања великих страсти, јаког порока: тврдичења, покондирености, дволичности. Код Трифковића имамо само по неку ману, чуднију навiku, незгоднији темперамент. Па и то само ради тога да интрига буде пријатнија, диалог живљи. Док је Стерија често слаб у састављању и вођењу интриге, Трифковић је велики мајстор у томе. Из сваке ситуације он извлачи све ефекте који су могући; употребиће све варијације и обртања да да си-

Г. Милорад Душановић
игра улогу Тимкића

туацији што више комичности. У томе, у склапању и вођењу интриге, Трифковић је показао јак, чудан, необично извезбан дар, и у томе му је најјача снага. А ни у дијалогу није мање снажан.

„Избирачица“ Ова Трифковићева комедија разликује се од осталих његових комедија баш тиме што у њој има највише црта из комедије карактера. Ту је Трифковић имао озбиљну намеру да слика карактере и учинио у тој намери неколико изванредних потеза. Интрига, исто тако, изведена је врло вешто.

Радња ове комедије у овоме је: Једну девојку просе три млада човека, па после, док она бира, одустаје најпре један, па други, а њој остаје најнеугледнији међу њима, и она полази за њега. Тако је Трифковић од једне интриге начинио три, вешто је разрадио дату ситуацију, извукао све ефекте који су могући. Радње просилаца нису просто мотивисане, и улоге њихове нису само за то да прикажу судбину Малчике, главне личности у „Избирачици“. Уместо да у Бранку и Штанцики гледамо само Малчкине просиоце, Трифковић је хтео да у њима видимо и нешто више. Они су, поред тога, и прави љубавници комада, и имају своје специјалне љубави према другим двома девојкама, Савети и Милицу, које је писац увео у овај комад. Бранко и Штанцика не интересују нас само својим прошевинама Малчике, него и својим засебним љубавним историјама. Основа „Избирачице“,

дакле, није само у томе како ће се Малчика удати за Тошицу, него и у томе како ће Савета поћи за Бранка, а Милица за Штанцику.

*

Г. Владета Драгутиновић, редитељ „ИЗБИРАЧИЦЕ“, вели о Трифковићу и режији његове комедије:

„Коста Трифковић, један од српских истакнутих комедиографа седамдесетих година прошлога века, био је највише превођен на стране језике: на немачки, мађарски, италијански, француски, бугарски. То јасно казује да наш национални репертоар претставља позоришни материјал чија је занимљивост привлачила пажњу позоришних људи и далеко изван наших граница. Пред том чињеницом било би за осуду кад му наше Позориште, нарочито данас, не би поклонило довољно заслужене пажње.

„Наравно, сходно духу времена и захтевима донекле већ изграђеног укуса публике, овом репертоару потребно је нешто сценског освежења. Таква поступак примењиван је, на основи модерних сценских схватања, и на позоришним делима класичних писаца осталих народа. Тим начином прилагођавана су та дела захтевима данашњице не губећи ништа од своје садржајности. Напротив, тако су нам постала ближа и привлачнија.

„Трифковићева „Избирачица“ доживела је кроз деценије многе успехе на многим позорницама. И опдавано. Ведар, лак, здрав и добронамеран хумор овог збиља симпатичног комада, са својом

Г-ђа Ева Микулић
игра улогу Јеце

лаком и незлобивом сатиром, делује као мелем. Комедија је пуна младости, свежине, лаког и живог дијалога, вешто заплитана и вештије отплитана, што везује интерес гледаоца од почетка до краја.

„С највећим задовољством пришао сам обнови ове наше популарне комедије. Сценски материјал који Трифковић пружа у својој „Избирачици“ даје довољно могућности за модерну сценску обраду. Једна од тих могућности је да се комад протка музиком, игром и песмом свога доба, чија је мелодичност кроз деценије допирала и до уха данашњег човека. Оне се не заборављају и неће се још дуго заборавити. Визуелна страна режије, такође, црпе из овог комада могућности за његов стилизовани приказ у духу Трифковићеве епохе. Унутар-

ња режија, у складу с њеном визуелном страном, овако постављеном, захтева, сасвим природно, и обраду текста на основи што веће јасноће фразе. И на ухо и на око треба деловати свеже и разгаљујуће.

„Надамо се да ћемо на тај начин дочарати романтични дух грађанске средине онога доба са свом његовом привлачном реквизитом: музиком, песмом и игром.

„С нашим симпатичним младим сарадницима којима по њиховим годинама, изгледу и младалачкој свежини припадају главне улоге у овом комаду (г-це Олга Спиридоновић, Дивна Радић, Гордана Гошић и г. г. Милан Поповић, Миливоје Поповић-Мавид, Мирко Милисављевић и Милорад Игњатовић), а које благородно помажу њихови реномирани старији другови (г-ђе Зора Златковић, Евка Микулић и г. г. Александар Цветковић и Милорад Душановић), ми ћемо, надамо се, створити „Из-

Г-ца Гордана Гошић
игра улогу Милице

бирачици“ достојно место у текућем репертоару нашег Позоришта.“

*

Врло импресиван декор за ову комедију дао је г. Миомир Денић, сценограф нашег Позоришта. Костими, у бирдермајерском стилу, рађени су по нацртима г-ђе Милице Бабић-Јовановић.

Биографије наших уметнина

Г-ђа НАДЕЖДА РИЗНИЋ

Тумач улоге Амелије у комаду „Сто милиона долара“, г-ђа Надежда Ризнић, једна је од најугледнијих чланица нашег ансамбла. Са Жанком Стокић, са Тодом Арсеновић, са Десом Дугалић, са Даром Милошевић, она је за протеклих двадесет година носила репертоар и славу Београдског народног позоришта. Ако у раду нашега Позоришта у времену између два рата има ве-

ликих остварења, део заслуге за то припада и г-ђи Ризнић. — Рођена је у Чачку, случајно, приликом гостовања путујуће дружине Фотија Иличића (Иличић је био њен деда по мајци). Почела је да учи гимназију у Београду, али је рат прекинуо њено средњешколско образовање. За време избеглиштва, она се налази у Италији. Затим одлази у Париз у коме остаје нешто

више од године дана. Из Француске се враћа у Рим. Ту, конкурсом, улази у Државни конзерваторијум Свете Цецилије. Из њега излази после трогодишњих студија, 1921 године. Исте године долази у Београд, и већ 17 фебруара појављује се у Такозином комаду „Као лишће“, у улози Ненеле. Њен први успех одлучује даљу њену судбину. Кроз двадесет следећих година, она ће, из комада у комад, носити један богати драмски репертоар. Комади који ће тумачити биће Ростанове „Романтичне душе“, Бријеова „Симона“, Шекспирови „Ромео и Јулија“ и „Укроћена горопад“, Станковићева „Нечиста крв“, Шоови „Света Јованка“ и „Пигмалион“, Вајлдова „Лепеза леди Вендермир“, Пиранделови „Шест лица траже писца“, О' Нилова „Ана Кристи“, Чеховљеве „Три сестре“, Басанова „Јулија“, Фарерова „Битка“, Шилерова „Сплетка и љубав“, Лангерова „Периферија“, Пановићеви „Печалбари“. Додајте да је у овим комадима г-ђа Ризнић тумачила увек насловне улоге; уколико наслов није обухватио имена јунакиња, личности које је играла увек су биле главна лица. Овим низом писаца и комада није, наравно, исцрпљен списак њених креација. Гледаоци ће се, према сопственим утисцима, сетити и других њених рола које су импресионирале њихову машту. — Треба, на крају, казати да је г-ђа Ризнић

Г-ђа Надежда Ризнић
као Елиза Дулитл у „Пигмалиону“

превела и један комад с италијанског језика: „Последњи лорд“ од Уга Фалена, који је игран у Београдском позоришту. Исто тако, не треба заборавити да је г-ђа Ризнић суделовала у свима репрезентативним приредбама нашег Позоришта, приликом гостовања његових у Софији, Загребу, Новом Саду и другим градовима. — Своје глумачко образовање г-ђа Ризнић је и касније употпуњавала студијама страних позорница: 1926 провела је неколико месеци у Паризу, а 1938 у Прагу. — Скромна и постојана, г-ђа Ризнић даје леп пример како се, с правим даром и без трке за личним успехом, служи, са достојанством, уметности, јединој неварљивој срећи живота.

Премијере, обнове и репризе

А) ДРАМА

Ми смо у прошлом броју рекли да ће Драма у току месеца фебруара дати четири комада. Од тих обећања, ми смо за сада испунили само оно у вези са „Тартифом“, а вероватно да ћемо остварити и оно у вези са „Избирачицом“. Али смо премијере друга два комада морали одложити. „Подвала“ је, што је горе, потпуно готова, и глумачки, и декорски. Али она траје три сата, и све док електрике не буде било бар један сат раније, њену прву претставу нећемо моћи дати. Исти је случај и са „Сто милиона долара“. О „Избирачици“ доносимо, у овом броју, веће, опширније и прецизније написе. У њима ћете наћи имена извођача, као и објашњења редитељска о комаду.

О „Подвали“ смо опширније писали у претпрошлом броју „Српске сцене“. Тада смо потсетили на живот и рад њенога писца Милована Глишића, дајући истовремено и анализу његова два позоришна комада, „Два цванцика“ и „Подвале“. У томе смо броју изнели и податке о режији комада, које, овом приликом, треба унеколико исправити и допунити. У тренутку када смо тај напис публиковали, режију комада је, уместо заробљеног г. Драгољуба Гошића, водио Душан Раденковић. Раденковић је, казали смо тада, пришао „Подвали“ са поштовањем за поставку свога старијег друга. Његова жеља је била, пошто је и највећи број

Г-ђа Дара Милошевић
игра улогу Гарде у комедији „Све
саме лагарије“ од Х. Швајкарта

тумача био остао исти, да на основу њихове игре реконструише поставку г. Гошића, да нове партнере уведе у склоп режије и да тако освеженој поставци да пуни замах. Ту жељу, Раденковић је био привео скоро крају. Али његова изненадна смрт омела је да се она потпуно оствари. Напор око тога преузео је г. Михаило Васић, који је, и под Гошићем и под Раденковићем, играо улогу Вула Пупавца. Њему је, као тумачу главне улоге, поставка комада била најпознатија. Усто, дошла је још једна промена. Петка је, као што ће се наши старији гледаоци сетити, играо Душан

Раденковић. Њему је нађена замена у г. Сими Илићу, одличном глумцу, који нам је, после дужег боравка у Сарајеву, дошао, после рата, из Загребачког позоришта, и који се нашој публици већ претставио у неколико комада (Тимошка у „Елги“, де Фонтнел у „Посао је посао“). Остале улоге имају тумачи, које смо већ поменули у нашим прошлим бројевима. Улогу Неше, „приватног адвоката“, тумаче у алтернацији г. г. Александар Златковић и Велибор Старчић, члан Уметничког позоришта, као гост. Живана даје г. Јован Антонијевић. Адвоката Вула игра г. Никола Јовановић, Сретена г. Велимир Бошковић, Видака г. Јован Николић, Драгића г. Милорад Игњатовић, а Пују пандура г. Братољуб Глигоријевић. Треба истаћи да ће улогу Нере тумачити три наше чланице: г-ца Милева Бошњакковић, која је ту ролу већ играла приликом ранијих приредаба, г-ђа Софија Нешић-Перић, коју публика зна из „Смучања на суву“, и г-ђа Лепосава Петровић, коју већ прилично одавно нисмо имали прилике да поздравимо на нашој сцени у некој новијој и већој улози. Стану даје г-ђа Ана Паранос, Смиљу игра г-ђа Милица Хаџић, а Милку и Драгу две наше младе чланице, г-це Мира Тодоровић и Љубица Секулић. Декор је спремио г. Анатолије Вербицки,

Одличну комедију „Сто милиона долара“ од младог немачког драматичара Ханса Кубијера спрема г. Јован Гец као редитељ. Главну улогу Амелију, игра г-ђа Надежда Ризнић,

наша првакиња, којој ће ово бити прво појављивање пред публиком после врло дуге паузе. Мадлон даје г-ђа Невенка Урбанова. Ренар, велика и важна мушка рола, у рукама је г. Миливоја Живановића. Андреа игра г. Божидар Дрних, а Жана г. Александар Цветковић, Пола г. Милан Поповић, а префекта полиције г. Јован Николић. Декор је од г. Миомира Денића.

Ових дана почећемо спрематити још једну одличну немачку комедију „Све саме лагарије“ од Ханса Швајкарта. Комад ће режирати г. Владета Драгутиновић, а у комаду биће запослени г-ђе Деса Дугалић, Дара Милошевић, Невенка Урбанова, Мира Тодоро-

Г. Миливој Живановић
игра улогу Ренара у комедији „Сто
милиона долара“ од Х. Кубијера

Једна сцена из «Тартифа»: Г-це Олга Спиридоновић као Маријана и Љубинка Бобић као Дорина

вић, Софија Нешић - Перић, Матилда Милосављевић и г. г. Павле Богатинчевић, Божидар Дрнић, Јован Николић, Мирко Милосављевић, Миливоје Поповић-Мавид и млади почетник г. Гостушки. Потсетимо да

ће г-ђе Дугалић и Милошевић овим улогама имати прилике да опет понесу нашу публику, која их одавно није имала прилике да поздрави. Премијеру овога комада треба очекивати средином месеца марта.

Б) ОПЕРА

У Опери се спремају интензивно за овај тренутак две ствари: „Боеми“ од Пучинија и „Отмица из сараја“ од Моцарта.

„Боеме“ режиски спрема г. Никола Цвејић-Владин. Диригент г. Освалд Бухолц као гост, декор спрема г. Миомир Денић. Костиме даје г-ђа Милица Бабић-Јовановић. Партију Рудолфа певају у алтернацији г.г. Владета Поповић и Крета Ивић, Шонара г. г. Станоје Јанковић и Јован Стефановић-Курсула, Колина г. Жарко Цвејић, Беноа г. г. Александар Туцаковић и Бранко

Пивнички, Мими г-ђа Злата Ђунђенац и г-ца Анита Мезе, Мизету г-ђа Бојка Константинова и г-ђа Надежда Стајић, Парпињола г. Драги Димитријевић, Алсиндора г. Драги Петровић и Сержана г. Андреј Барањиков.

„Отмицу из сараја“ диригује г. Освалд Бухолц као гост. Г-ђа Бојка Константинова пева партију Констанце. Г-ца Анита Мезе пева партију Блондине. Г. Владета Поповић има партију Балмита, а г. Слободан Малбашки Педрила. Осман је г. Жарко Цвејић.

Уметнички и социјални лик Душана Раденковића

Душан Раденковић

Да би сачували трајан помен на племенити, људски и уметнички лик Душана Раденковића који је 21 јануара изненада умро на дужности, његови поштоваоци и пријатељи дају овде, у низу написа, своја сећања на његову делатност која је била уметнички велика и социјално тако корисна. Олиčenje рада и осећања дужности, Душан Раденковић ће, бесумње, остати светао пример онима који долазе да се посвете позоришној уметности, најпролазнијој и најнеблагодарнијој од свих осталих.

Последњи дан Душана Раденковића

Г. Јован Поповић, управник Српског народног позоришта, дао нам је своје утиске о последњим часовима Душана Раденковића:

»Тога дана пре подне била је проба Глишићеве «Подвале». Са необичном вољом и искреним трудом Раденковић је спремао ово дело.

»Ушавши у салу за пробе, затекао сам га већ на послу. Ведар и живахан «маркирао» је ролу једног оболелог глумца. Спазивши ме, он приђе да се поздрави: »А ево нам управника!« Затим ми шапну на уво: »Сад ће ови млади да се тремирају када сте ви ту! Знате и Л... данас први пут проба своју ролу!«

»Сео сам поред њега да присуствујем проби. Пун енергије и пожртвовања, Раденковић је враћао сцене, показивао, глумио сам.

»Не, не тако, дете моје. Пази, како сам ти показао мало час«... одјекивао је дубок и метални Раденковићев глас кроз дворану.

»За време једне паузе, док је пушио са мном цигарету у једном углу дворане, он ми кроз смех рече: »Знате, управниче, мало пре ме изгрди Л... Каже, откуда управник наиђе баш данас, када ја први пут пробам? То си га ти сигурно звао да дође.«

»Био је заиста расположен и насмејан. Ни трага од неког предосећања смрти.

»По завршеној проби, поздрављајући се, он ми рече: »Дођите на идућу пробу. Ићи ће још боље. Немојте заборавити.«

»Сиромас Раденковић! Ја нисам заборавио, али он на ту пробу није дошао...»

»Истог дана поподне седео сам у својој канцеларији и писао. Одједном, нешто после пола четири, улете у моју канцеларију служитељ сав исплахирен: »Господине управниче, Раденковић умире...«

»Скочио сам запрепашћен са столице и појурио на сцену. У ходнику који води на сцену, затекао сам директора Дrame, генералног секретара и још неколико чланова. Њихова бледа лица говорила су јасно да је са Раденковићем свршено. Отворио сам лагано врата од суседне гардеробе. На канабету сам угледао Раденковића како лежи раздрљених груди без знака живота. Преко његовог лица се већ разливала лагано боја смрти. Стајао сам скамењен, забезекнут, не могавши схватити да је Раденковића заиста нестало.

»И док је његов брат, глумец Добрица грцајући у плачу љубио његове већ заспале очи, са сцене је допирала песма из »Бида«:

»Уродиле жуте крушке...«

»У томе тренутку нико ни на сцени ни у публици није знао да је Душан Раденковић умро.

»Дрхћућом руком једна од његових колегиница припалила је свећу и ставила је покрај његове главе...»

»У сагласности са директором Дrame наредио сам да се у знак жалости за умрлим уметником прекине претстава. И док је публика дубоко дирнута изненадном смрћу толико драгог глумца лагано напуштала позоришну зграду, дотле су чланови Куће окупљени око Раденковићевог мртвог тела одавали последњу пошту своје другу.

»Касно у ноћ црна мртвачка кола однела су Душана Раденковића за увек из Куће коју је толико волео и за коју је живео.«

Сустрет с Раденковићем Г. Боривоје Јевтић, књижевник, директор Дrame нашег Позоришта, бележи своје прве и последње утиске са својих сусрета с Душаном Раденковићем:

»Раденковића сам упознао у Сарајеву, негде с јесени 1919 године. Тек је био демобилисан. Радио је у једној приватној трупи, добро компонованој, која је претходила доцнијем Народном позоришту за Западне области. Заједно с њиме у овом ансамблу деловали су у то време г-ђа Роксанда Луковић и г. Велизар Бошковић, данас чланови Српског народног позоришта, као и поч. Милан Марковић-Баћа, изврсни суфлер београдске сцене, који је свој живот трагично завршио првог дана овога рата. Мислим да сам био тада један од првих Раденковићевих критичара, један од ретких који је младом и ватреном глумцу, пуном необузданог темперамента, убеђујућем и често убедљивом, смео да каже цео низ непристрасних напомена. Тај случај, међутим, није помутио мир међу нама. Сиров, помало неспретан у ходу, Раденковић је пленио слушаоце својим звучним гласом и правилним акцентом. Било је ту чудесне музикалности, нескладне и незграпне, али, узасве, и осетљивијем духу веома пријатне. Доцније, ја сам често мислио на музички примитивизам Стравинског, кад год сам слушао Раденковића: кроз

сировост његовог органа, који се дизао и спуштао богатим гласовним регистром, проткивала се особена осећајност која се од чисто лирске поенте, меке, нежне и топле, пењала до громогласних тутњава победоносних фанфара, или до трагичних грцања која замиру у најтишем јецању. Он је умео да говори како се код нас ретко говори: чисто, јасно и правилно, и у исти мах у свима говорним скалама, од моћног повика, пуног и издржљивог даха, до меких сенчања у шапутању, пуном суза. Не мари што је ту, од Раденковићевих сусрета с једном глумачком школом на издисају, било и патетичних бојадисања. То је, ипак, била права природа, Богом дана, и оно што је најбогатије и најскупоценије у њој — чист, нефалсификован талент.

»Те импресије са првог сусрета с овом изузетном глумачком даровитошћу остале су у мени будне кроз цео доцнији живот. Све мане Раденковића као глумца — а оне нису биле мале — потискивао је овај први утисак, можда оно најбитније што је у његовом уметничком феномену било, у исти мах, и заиста одлучујуће.

»Кад сам, годину дана доцније, постао драматург новооснованог Сарајевског позоришта, ја сам и код тадашњег начелника Уметничког одељења Бранислава Нушића и код првог управника младог Позоришта г. Стевана Бракуса непоколебљиво настојао да се Душан Раденковић врати из Скопља и унесе у састав сарајевског ансамбла. Отад смо уметнички заједнички радили пуне три године на једном потпуно неискрченом терену, лишеном готово сваке позоришне традиције, осим оне карађозлиско-пехливанске, пуне горке и раздражљиве источњачке мешавине, час грубо хумористичне, час гротескно трагичне. Биле су то године веома напорне делатности која је све изнова градила, и тако ново, још можда уметнички и непрочишћено, бацала пред једну халапљиву публику, без сваког осећања и смисла за постепено и поновљено уживање у једном те истом комаду. Раденковић је, у то време, био један од оних који носе цео обимни репертоар једне провинциске сцене, присиљене да на критикантској оштрици најразнородније, и отуд најјудљивије и најнеповерљивије, публике на свету, надомештава квалитете својих претстава незајазивом квантитетом, на тужну славу богиње Талије. Тако је Раденковићев репертоар растао у ширину, у корист његове глуме и онога што је вештина, занат и знање у њој, али не и на корист онога што је било битно у његовом таленту. Још се опипавала његова »жица«, као у неком рударском окну где су разнородни елементи остали савршено измешани, онакви какви су били у дане постања. Можда су то биле грешке свију нас, заједно с Раденковићем, што смо од младог глумца хтели да направимо драмског јунака, Хасанагу, Селимбега у »Зулумћару«, или што смо покушавали да извајемо из њега, тако природног, трагичну фигуру полуделог капетана у Стриндберговом »Оцу«, и њиме обележимо козмичке визије у некој од античких трагедија, свирепих, али финих тоном, чак и у самом јауку, и толико прихолошки разведених. Те експерименталне грешке, међутим, биле су за неко време настављене и на београдској сцени...»

»Најзад је Раденковић, у магновењу, постао оно што ће остати у историји српског позоришта, »скоком« у једну домаћу улогу која га је довела у најближи додир с рођеном земљом, њеним људима и њиховим страстима, са здравом сељачком земљом од које се он није никад ни растајао. Он се, тако, вратио својој природи, своје природном смеху, своје осећању за шеретско и подругивачко у народној психи, и одмах добио и своју природну,

перфектно нијансирану интонацију, и свој велики, реалистички обележени, замаха карактерног комичара који је треперио у сваком његовом гесту, ставу, мимичком изразу, у целокупној његовој ведро-прозрачној маски, тако сјајно покретној. Тако се народни уметник родио кроз народни репертоар.

»Последњи наш сусрет био је пре неколико месеци. Срели смо се, судбински, на истом послу и, готово, у истом односу улога у коме смо се налазили пре дваестину година. Зрео, израђен уметник, готов од главе до пете, Душан Раденковић је у садашњем свом шеретлуку имао земаљску тежину чудесне горчине, визионарски претсмртничке. Кад је, у последњој улози коју је играо, у подробно и убедљиво простудираном Хаџи-Замфиру, осетио неку неизмерну тугу која га је свлачила и тонски и спутавала креаторски уопште, говорио ми је, у знак оправдања, да осећа поново подмукле нападе своје старе афричке маларије. Па ипак је с толико воље и надљудског напора узео на се, поред глумачког, и редитељски терет да би, само, осоколио своје најмлађе другове, да би их освежио радошћу уживања у стваралачком. Опет је то, у том »Биду« око кога се ломиио без одмора, била његова добра земља, мирис његових њива, младост његовог села. Са свим тим што је волео, отишао је, предано скрштених руку, Богу на истину. Седео сам у томе трену у његовој непосредној близини и видео како га је смрт брзо и благо такла, као извињавајући се, и нагло му осеничила велике и зачуђене очи. То је био наш последњи сусрет, онај од неповератних, после кога остаје само ћутање«.

Ангажовање за Београдско позориште

Г. Велимир Живојиновић, књижевник, редитељ нашег Позоришта, сећа се како је у Сарајеву ангажовао Раденковића за Београдско позориште:

»Када сам године 1924 отишао у Сарајево да, у име Београдског народног позоришта, погледам тамошњу трупу у циљу евентуалних ангажмана за Београд, догодило се да видим Ђоровићевог »Зулумћара« са Раденковићем у главној роли. Импресија коју сам понео од приказа те улоге, патетично и напрегнуто дате, није много говорила у прилог евентуалног ангажмана. Но, случајем који не једном игра важну ролу, догодило се да смо се након претставе нашли у ресторану хотела »Пошта« Раденковић и ја, и да смо ту, уз кафу, провели до касно у ноћ у разговору. Импресија коју сам овде добио од личности Раденковићеве говорила је много више у прилог његовог ангажовања. У неvezаном ћаскању о свему и о свачему, како се обично развија приликом ових седења, чинило ми се да сам запазио у том човеку много смисла за реална опажања, много свеже бистрине нашега човека из народа, много реалистичког дара за казивања и дивних модулација у интонацији. Дар капиталан за нашу сцену, тада још увек по мало у водама старе патетике и напрегнутог, свечаног читања са позорнице. Несумњиво да је природни реалистички дар већ мало био начет на позорници наслеђеним стилем, од којег ће требати да се плевии. Али у правилном одабирању улога прикладних његовом реалистичком дару, у пажљивом режиском вођењу које би отстрањивало погрешне стечене навике и доводило до пунијег израза праве и здраве тонове његове природе, можда би се, мислио сам, могао добити у њему један глумац великих могућности за реалистички репертоар. Чинило ми се да експеримент заслужује да буде

„ШТЕД“

Патентна пријава бр. Р, 628/41

МАЛА ПЕЋ ЗА ШТЕДЉИВО КУВАЊЕ И ГРЕЈАЊЕ

„ШТЕД“ смањује на 65% потрошњу огревног материјала. „ШТЕД“ се ложи разним отпацима дрва, каменог угља, лигнита, ликалита, ђумура, хартије и тд. „ШТЕД“ даје одмах топлоту — при потпаљивању ватре. „ШТЕД“ је облепљен шамот-магнезитом услед чега задржава топлоту као мала керамичка пећ. „ШТЕД“ је најбоља преносна пећ, јер се лако преноси из кујне после скуваног јела у остале просторије и у њима продужава загревање истих. „ШТЕД“ не може да откаже ни у ком случају. Савршено функционише било сама са чунком, било у вези са шпоретом, каљевом или ма којом гвозденом пећи. „ШТЕД“ је малена по облику, а силна у дејству — незаменљива и ненакнадљива пећ, јер заиста тако мало троши, да је и незнатна количина огревног материјала довољна за потребе двањшице. „ШТЕД“ брже кува и боље греје.

ШТЕД Вам штеди зими леши
ШТЕД ће свако заволеши.
ШТЕД и јело брзо скува,
ШТЕД Вас греје с' љуском дрва!

„ШТЕД“ стаје
Динара 363.—

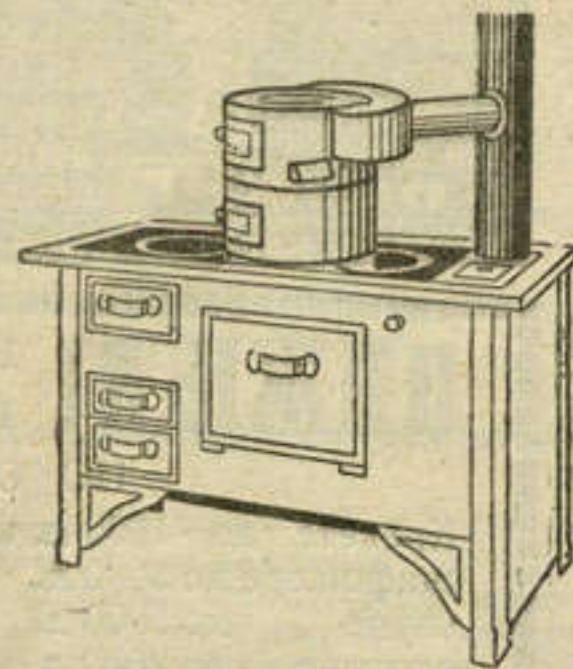
Гвожђарским радњама у
Србији и Банату за

„ШТЕД“

додељује искључива за-
ступства

Генерална продаја

Аврам Филиповић и Брат
Београд, Кр. Александра 12

ШТЕД

БУНДЕ, КАПУТЕ, МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИ
и БЛУЗЕ као и ДЕЧЈЕ КАПУТЕ и ХАЉИНИЦЕ
добићете најповољније код

Конфекције „ИВИА“

ТИХОМИР М. ГАЈИЋ
Београд, Поенкареова — 24

УРЕДИТЕ

Ваш стан, вилу, кућу и
дућан

код АТЕЉЕ-А за
унутрашњу архитектуру
фирме

Радивоје М. Тодорица

Космајска — 35

МЕСТО
ТОАЛЕТНОГ
САПУНА

ПРЕБРИНИТЕ
СВАКО ВЕЧЕ
ЛИЦЕ И БРАТ

ПРЕБРИНИТЕ
СВАКО ЈУТРО
ЛИЦЕ И БРАТ

СОЊИНА КРЕМОН

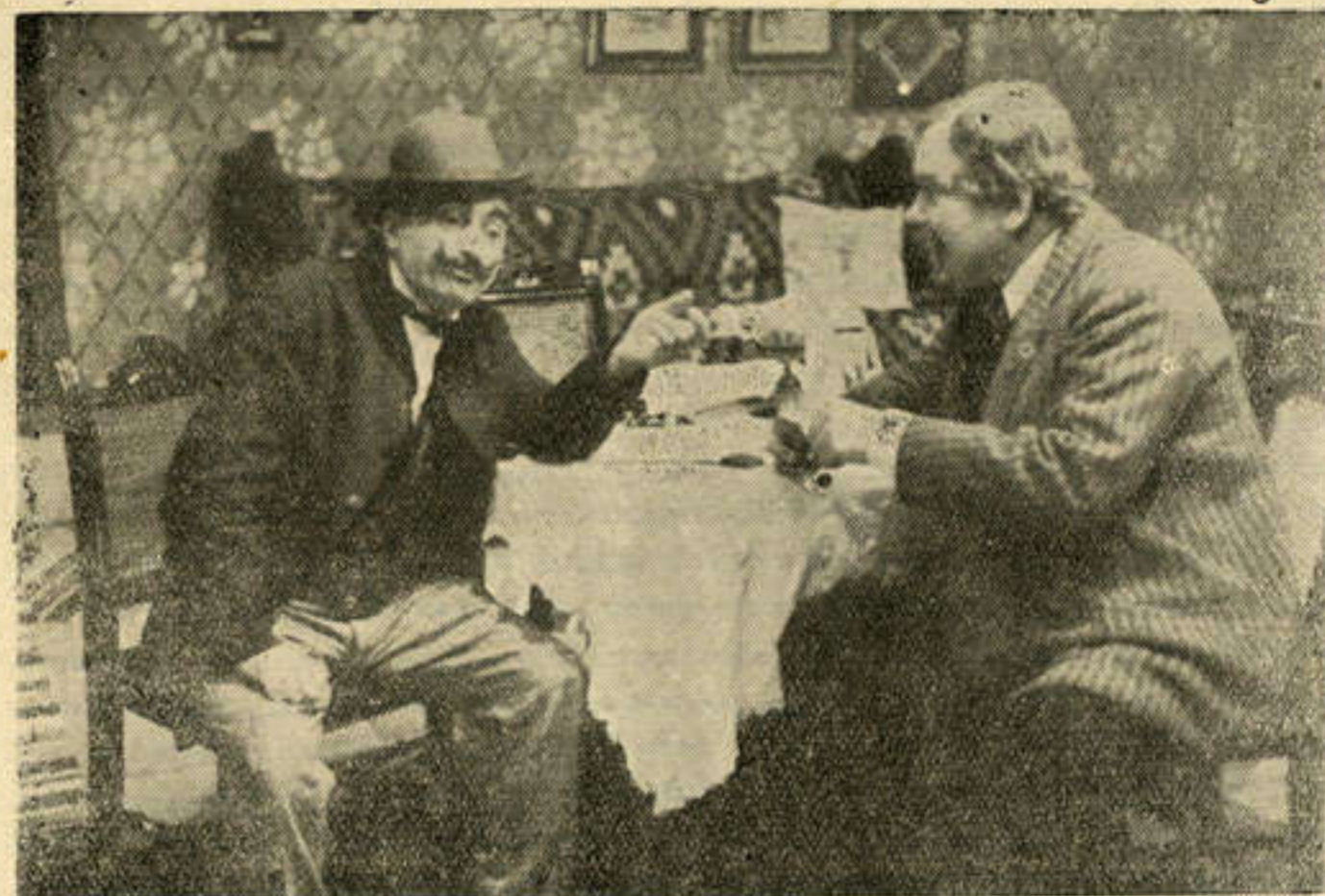
NADABELLA

КУПУЈЕМ и ПРОДАЈЕМ

САВ КУЋЕВНИ НАМЕШТАЈ
АНТИКВИТЕТЕ

Плаћам добро. — На позив долазим.

Александар ГЛИШИЋ Доситејева — 5 - I спрат

Једна сцена из комедије «Народни посланик» од Б. Нушића
(Г. М. Маринковић као Сретен и Душан Раденковић као Јеврем)

учињен и да Београдско позориште може имати великих користи од тог експеримента у погледу освежавања трупе, које је тада било прешно.

»Тако је, најзад, и дошло до предлога, а затим и до ангажовања Душана Раденковића за Београдско позориште, и експеримент је, као што се касније показало, доиста заслуживао био да буде учињен«.

Делатност на београдској позорници

Г. Слободан А. Јовановић, секретар Дrame, даје ове податке о Раденковићевом раду на београдској позорници који је трајао пуних петнаест година:

»Душан Раденковић је постао члан Београдског позоришта у јесен 1924 године. Претстава у којој се огледао за ангажман био је «Бидо», а улога Маринко. Истога дана играо је Марко Маринковић, тадашњи члан Сплитског позоришта, улогу Максима, исто тако за ангажман.

»Почеци Душана Раденковића на београдској позорници нису били нарочито ружичасти. Он је сам причао анегдоте из својих првих дана у Београду. Извесна суревњивост другова, извесна ненавикнутост другова на новог члана, извесни манири донети са позорница у унутрашњости, вероватно да су били, као и обично у таквим приликама, разлог што се Раденковић није одмах снашао у Београду. И касније се, када је говорио о људима са којима је тих дана долазио у додир, осећала извесна горчина. Али Раденковићу те мале, и толико људске, препреке нису сметале да нађе свој пут. У његовим глумачким остварењима осећа се, истина, извесно лутање, као што се и код управа, које га још нису добро знале, осећа извесна неизвесност у погледу додељених рола. Његова огромна појава варала је на

први поглед, јер херојски и патетични репертоар није био у правом смислу за њега. Уколико се у тим ролама огледао, он је био добар само тамо где је реалистички приказ био услов за његов правилан израз. У том погледу мислим да је најкарактеристичнија његова креација Карбона Кастела Жалуа у Ростановом »Сирану од Бержерака«. Али прави израз Раденковићев био је у реалистичком репертоару. Класичан пример његовог израза у том погледу је свакако његов Човек без ноге, улога коју је он створио и коју свакако нико више неће тако успело дати. Није сувишно напоменути да се Раденковић при спремању те роле послужио својим посматрањима из прошлог рата. Он је у то време био на фронту, у друштву Црногораца. Непосредни дар запажања, неопходан сваком глумцу од талента, дошао је ту до изражаја. Када је касније требало тумачити људе из тих крајева, Раденковић је већ носио у себи све потребне елементе. У тумачењу Луја Жувеа — да позовемо у помоћ и један пример из стране позоришне уметности — Роменовог »Др. Кнока« има једно место, у трећем чину, када др. Кнок, перући руке, прави огромне мехуре сапуна, које, нагло, везујући уз текст, притисне да потпуно спласну. Та је сцена чинила велико задовољство париске публике — до те мере да је Жуве морао објаснити њено порекло: он је казао да је, такође за време прошлог рата, у једној пољској болници, видео једног лекара како чини исти покрет. И он га је касније употребио. Опсерваторски поступак, као глумачки израз, била је особина и Душана Раденковића. Природно је због тога што је он са задовољством и успехом тумачио низ наших људи. И Јеврем из »Народног посланика«, и Живота Цвијовић из »Др«, и Петко из »Подвале«, и Рама Циганин из »У затишју«, и Хаџи-Замфир из »Зоне Замфирове«, и капетан Лазар из »Мојих Ђетића«, биле су роле које су му, како се то каже, потпуно »лежале«. Исто тако, он се потпуно сналазио и у ролама из страног репертоара истоветног карактера. Његов градоначелник из »Ревизора« остаје у нашем сећању као успело остварење ове врсте.

»Нарочита нианса његове природе била је комбинација доброћудности и грубости. Кадгод се појављивао репертоар ове врсте, Раденковић је био једини на кога се мислило да ће моћи да га оствари. Његов Дулитл из Шоовог »Пигмалиона« садржао је све елементе које му је писац дао: и непросвећеност, и природну бистрину, и извешан шеретлук човека из народа који није успео да се развије али који зна шта вреди, и урођени говорнички дар, и прикривену родитељску нежност, и извешан смисао за практично. Мене је нарочито импресионирао његов Џон Пирибингл из Дикенсовог »Цврчка на огњишту«. То велико дете које се кретало по позорници ношено једино племенитом љубављу за своју Мери, нашло се, у једном тренутку, када су спољни чиниоци варљиво говорили противу његове унутарње среће, пред ужасном дилемом — и он се решио, нашавши у дубини своје природе свој прави тон, за самопрегор, за притајени бол, за жртву. У приказу Раденковићевом, иако је он можда у том тренутку био мало престар за ту ролу, све је то било и потпуно живо и пластично дано.

»Овим, наравно, није исцрпљена његова глумачка активност на београдској позорници. Број његових улога је много већи но што се из ових, случајно у помоћ позваних, види. Али мислим да би херојско-патетични, који му није потпуно лежао, и реалистички приказ, који је био прави његов домет, биле главне црте његовог темперамента. Те приказе он је

сенчио својом индивидуалношћу, која сваком уметничком остварењу даје тек праву ноту.

»Смрћу његовом та је нит прекинута. Ако је случајно тачно да уметник живи, развија се и умире са својом генерацијом, наша је дужност да забележимо што верније и, по могућству, што боље оно што смо доживели благодарећи уметниковом дару. То је једини начин да се његово дело спасе од заборава којој је глумачка уметност, на несрећу, подложна више но друге«.

У Крушевцу, код Делинија

Г-ђа Жанка Стокић, драмска првакиња нашег Позоришта, даје ово сећање о почцима Раденковићевог глумачког рада:

»Прошлог рата, 1914 године, села сам по највећој киши у таљиге да ме повезу из Сталаћа за Крушевац. Расина је била толико надошла да смо се једва извукли из ње. Сва уморна, нестрпљиво сам чекала да стигнемо. Кочијаш нас је довезао до хотела »Таково« где је играла трупа пок. Делинија. Кад сам ушла у салу, она је била препуна. Препознала сам много избеглица из Београда, а највише наших младих официра. Сви су они толико аплаудирали, да сам, изненађена, просто застала. Пошто сам се поздравила с Делинијевом трупом и осталим познаницима, интересовала сам се која је то зверка која тако одушевљава нашу публику. Одговорише ми да је то млади глумац Душан Раденковић. С њим сам се упознала одмах после претставе. Био је симпатичан, бујан и весео.

»Неколико вечери играли смо заједно, а онда је дошао дан кад је Душан морао да пође на границу да брани Отаџбину. Никад га нисам видела тако одушевљеног као тога дана. Дошао је обучен у униформу с опанцима на ногама. Упитах га како ће да издржи без цокула, а он се насмеја оним сјајним смехом који је доцније свима нама био тако познат.

— »Глава и ноге нека живе, а за опанке — лако ћемо!« одговори он кроз смех.

»Руковали смо се, ижљубили га и окитили цвећем. Кад се чете постројише и кад командир командова полазак, заори се из младог грла једног водника песма:

»Хајде, селе, да беремо цвеће,
Јер ти браца кући доћи неће«.

»С четом је отишао и Душан, срећан и насмејан.

»Прошле су дуге године рата и Душко се вратио. Био је у Скопљу, Сарајеву, и најзад је дошао у Београд. Прву улогу играо је у Нушићевој комедији »Пут око света«. Био је сјајан. Ја, лично, не могу да кажем где је био најбољи. За мене је он у свакој улози био одличан и велик. А као што је био велики уметник, исто тако је био и велики друг. Радио је за другове, мучио се, често пута био је и вређан, али је успео благодарећи својој издржљивости.

»У Душану Раденковићу изгубили смо великог уметника и друга коме ћемо тешко наћи замену.«

Организатор. Рад у сталешкој организацији

Г. Јован Геџ, данашњи претседник Удружења глумаца, редитељ и драмски првак нашег Позоришта, даје ово мишљење о социјално-организаторском раду Душана Раденковића:

»Друговали смо дуго. Срели смо се први пут у једном малом путујућем позоришту. Једном колеги, коме је учињена неправда од стране управника, пришао је Душан и рекао: »Ако те директор отпусти, онда ћемо заједнички у другу трупу«. Још онда се осећала његова велика наклоност према малим и незаштићеним. Догодило се најгоре, и нас троје смо отишли заједно из једне у другу путујућу дружину. Кад се стварало Удружење глумаца, Душан Раденковић, као члан Сарајевског позоришта, активно је сарађивао у тамошњој секцији. Преласком у Београдско позориште, он је на једној од првих скупштина изабран за члана Централне управе. Од то доба до пред сам рат непрестано је био један од најугледнијих скупштинара, а кроз дванаест година као генерални секретар поставио је темеље нашој сталешкој организацији која данас, захваљујући њему, претставља једну солидну организацију не само на хартији, него и материјално. Колико је борбе морао да издржи, колико труда да уложи да се чланарина повиси само за неколико динара месечно. На свима нашим скупштинама многи су држали ватрене говоре о социјалној правди, о потребама организације, о материјалном осигурању, да после скупштине утону у свој лични дубоки мир, задовољни што су у дневној штампи регистровани као поборници за боље стање свога сталеза. Раденковић је саслушао све њих, свима знао да одговори, али је после скупштине умео да седне, проучи и размисли о свима предлозима и да их солидно оствари. Његова несебичност показала се у много примера. Био је врло често опозиција и самоме себи, кад је требало стечени капитал Удружења сачувати. И поред своје велике дарежљивости и доброг срца, он је врло често ускраћивао извесне издатке. Бранио се, говорећи пријатељима: »Требало је дати, али наићи ће тешка времена за која ће овај новац бити још потребнији«.

»И није се преварио. Потпорни фонд за незапослене чланове организације данас претставља капитал од 2 милиона динара, и, захваљујући томе фонду, организација је могла да исплати до данас потпоре незапосленим члановима у висини од две стотине хиљада динара. Удружење глумаца основало је »Фонд Душана Раденковића« из кога ће се помагати незбринутим српским глумцима и њиховом сирочад. Он је ово заслужио као ретко ко. Целог свог живота водио је бригу о разним фондовима који и данас постоје, и из којих је ублажена многа беда и невоља и учињена многа хумана дела. На његов предлог завршио је универзитет један млад човек, син нашег друга погинулог у рату, финансиском помоћу наше сталешке организације. Пензионски фонд за неразвијано уметничко особље збринуо је око педесет наших старих другова који би данас били на улици. А Болеснички фонд много је болова ублажио, и омогућио лечење члановима наше организације, што је опет дело Раденковићево. Њему није било тешко да, суделујући на разним приредбама, забавама и концертима, увек опомене приређиваче да место хонорара њему дају неки прилог једном од наших фондова. Врло често је он данима опседао канцеларију неког министра да би најзад био примљен и исходило извесно повољније решење за наш сталез. Кад се буде писала историја наше позоришне уметности и нашег глумачког социјалног збрињавања, мислим да ће хроничар морати да стави име Душана Раденковића на прво место. А данашњи живи чланови увек ће се с пијететом, поштовањем и захвалношћу спомињати имена Душана Раденковића, организатора Удружења глумаца«.

Социјална делатност

Г. Божидар Николић, ранији претседник Глумачког удружења, редитељ и драмски првак нашег Позоришта, радио је дуго година с Раденковићем у Удружењу где је поч. уметник вршио функцију генералног секретара. Он вели о своме пријатељу:

»О Душану Раденковићу могла би се написати читава књига: толико је његов рад као глумца, друштвеног радника и човека значајан и обиман. У овом тренутку је то немогуће учинити. Али оно што бих желео нарочито истаћи јесте да је Раденковић у свима социјалним установама нашега сталеза имао један од највећих утицаја. За живота његова, то се можда није довољно осећало. Али ће се, смрћу његовом, то све више запажати.

»Раденковић, на први поглед, није можда одавао човека особито питома. Његова робустност и снажна фигура љубоморно су прикривали његову велику и широку душу. А ми који смо са њим радили знамо најбоље шта је он значао и као глумац, и као социјални радник за наш сталез, и као човек. Ја сам са њим провео низ година у најближој сарадњи. Мислим да ћу најбоље изразити губитак који осећам ако кажем да је с њим нестало мога најбољег пријатеља.«

Глумачки пензионски фонд

Г. Павле Богатинчевић, ранији секретар Глумачког удружења, интимни сарадник Раденковићев, даје ове податке о свом мртвом пријатељу:

»У марту месецу 1934 године освануо је радостан дан за глумце. Удружење глумаца добило је најзад свој Пензионски фонд, а четрдесет наших старих и за рад онеспособљених другова било је одмах пензионисано. Старци и старице, путујући ветерани, који су целога свога живота ишли од места до места, од града до села, приказивали своју глумачку вештину, ширили просвету, српску реч и љубав према Отаџбини, остарели и онемоћали, неспособни за сваки рад и зараду, деценијама су проводили своје последње дане остављени сами себи, давно заборављени, препуштени туђој милости и помоћи.

»Гледам: прилазе благајни старе, изборане глумачке физиономије, погрбљених леђа и дрхтавих руку да приме своју прву пензију. Сузе радоснице теку им низ лице, узбуђено прилазе своје другу и стараоцу Душану Раденковићу и немају речи да му се довољно захвале. Он стоји поред стола гордо и усправно, велики и снажан, али срца блага и мека као у детета. И њему теку сузе низ лице.

— Сузе? — питам.

— Да, друже, сузе. Први пут. Видиш, ти старци, ти вечити идеалисти, путујући глумци какав сам и сам био, неће више зависити од туђе милости. Сад су они »господа пензионери«. Велика је то ствар за све нас. Веруј ми, друже, тако ми је при души лако... Испунио сам своју дужност.

»А старци су своје другу Душану, који се за њих збиља борио као лав, још дуго захваљивали.

»Осам година после тога, на својој дужности, лав је престао да живи. Престало је да куца срце које је било као срце у детета. Кад сам отворио врата од његове гардеробе, лав је лежао мртав. Више главе горела је воштаница, а преко бледог лица пружио се благи осмех праведника. Његова душа, ова велика српска сељачка душа, била је већ далеко, остављајући за собом сећање на правог човека, уметника и друга«.

Рад с младим нараштајем

Г. Милорад Игњатовић, један од најмлађих чланова наше Дrame, сећа се скорашњег рада с редитељем Раденковићем који му је помогао да дође до првог позитивног успеха на даскама:

»Дајте, децо, више живота! Више искрености! Покушајте овако! Окрените се! Ма неће бити тако! Гледај ти њега! Будите сталожени! Пустите их нека се смеју, млади су! Е, сад је доста! Порани, брале, па нећеш закаснити! Опростите му, млад је! Не иде то тако брзо!« итд... говорио је у току рада редитељ Душан Раденковић, док смо га ми слушали, трудили се да га разумемо и схватимо. Неко лакше — неко теже, али је он умео да нас доведе до праве мере. Требало је видети како се тај џин кретао час тамо, час амо. Показивао је увек с осмехом на лицу. Он је волео младе глумце. Он им је излазио у сусрет. Он им је показивао, помагао их, саветовао их и искрено се залагао за њих.

»...Играо сам у »Биду« трећег момка. 20 новембра 1941 године пришао ми је поч. Раденковић, спустио руку на раме и рекао: »Прочитај — де Максима и научи напамет, па да покушамо да нешто направимо«. С неверицом сам га погледао, али је он то потврдио — и ја сам научио. Девет дана касније пришао ми је: »Сутра ћеш ти пробати. Пази да ме не обрुकаш!« — Био сам радостан, и целу ноћ сам провео мислећи на улогу и њега. У недељу, 30 новембра, пробао сам први пут Максима. Ишло ми је тешко. Нешто ме је давило. Имао сам трему. Другови су ме помагали, али када су се на вратима појавили управник и директор Дrame, мене је нестало. »Готово је, мислио сам. Имам трему, а сад још и они!« Тај мој страх приметио је Раденковић, охрабрио ме, помагао ме — и одлука је пала: Играћу Максима!

»Само да знате како је искрено радио са мном. Тешко је ишло, хтео сам да напустим све, али он није дао: »Полако, чекај мало. Трудићемо се, па ако успемо — добро; а ако не успемо, мани се ти глуме, а ја редитељства!« Било је мало времена до премијере, и он ми је, где год смо се видели, показивао како бих што боље спремио Максима. Ишао је сваког дана возом кући. Пратио сам га до станице, а он ми је, не обазирјући се на пролазнике, гласно показивао и своја тумачења прекидао често поздравима познаника.

»Дошла је претстава. Мој најсрећнији дан. Како је испало не знам, али Душан Раденковић је био задовољан. Када сам му пришао да му захвалим што се мучио, радио и искрено се залагао за мој први наступ, он ми је одговорио: »Ти си срећан — то видим, али ја сам још срећнији што си задовољан, што се твоји другови радују. Ми смо дужни да радимо с млађима. Моје највеће задовољство биће ако и ви млади будете волели своје млађе другове!«

† Станислав Бинички

Познати композитор, оснивач и први директор Опере београдског Народног позоришта Станислав Бинички умро је 16 овог месеца после дужег боловања.

Станислав Бинички рођен је 14 јула 1872 године у селу Јасици, у округу моравском. Учио је гимназију у Нишу и Београду. Већ у вишим разредима гимназије почиње да компонује. По свршеној матури у нишкој гимназији, Бинички 1890 године долази на Велику школу и за све време студија на Филозофском факултету бави се музиком. Под утицајем Стевана Мокрањца одлази на музичке студије у Минхен, као државни стипендиста.

Станислав Бинички
први директор Опере нашег
Позоришта

1898 Бинички се враћа у Београд и почиње своју дугу и плодну каријеру композитора и музичког организатора.

Био је нарочито плодан композитор. Међу његовим многобројним музичким делима истиче се нарочито прва наша опера »На уранку«, увертира и симфониски интермецо за »Еквиноцио«, музика за комаде »Љиљан и оморика«, »Пут око света«, »Наход«, »Периклова смрт«, »Последњи гост« итд. У области црквене музике дао је Литургију Св. Јована Златоустог, Опело,

Песме о венчању и благодарењу. Његов композиторски рад био је нарочито плодан и имао успеха у песмама у народном духу (збирке »Сељанчице«, »Мијатовке« и друге), које су га нарочито популарисале.

Био је активан пропагатор музике у нас. Он је један од оснивача Српске музичке школе 1899 године, друштва »Станковић«, прве београдске Филхармоније и многих других музичких друштава. Организовао је честе и многе турнеје наших певачких друштава по свима крајевима Српства, па и у иностранству.

Од 1920 године Бинички прелази стално у Позориште, у коме је и раније повремено радио. Те године он прелази из војске у просветну службу и постаје први директор Опере београдског Народног позоришта. Више година он је диригент и спрема читав низ оперских дела. 1924 године свечано прославља двадесет пет година свог уметничког рада. Убрзо после свог јубилеја, он се повлачи из активне службе.

Као композитор, директор београдске Опере, дугогодишњи музички педагог, диригент, војни капелник и хоровођа Бинички је оставио видног трага у развоју српске музике.

Позоришни живот у старом Београду

Наше глумачке школе

Први покушај са Глумачком школом учињен је у нас још 1869 године, одмах некако по уласку београдске позоришне трупе у нову зграду Народног позоришта код Кнежевог споменика (који онда још није постојао). Та прва трупа Београдског позоришта, као и оне раније које су под истим именом давале претставе у Београду, била је у главном састављена од глумаца из Војводине и из „прека“. Глумаца у то време било је мало, и свако појачавање трупе у Београду могло се извести само слабљењем трупе Народног позоришта у Новом Саду. Та невоља била је један од главних разлога оснивању Глумачке школе у Бе-

ограду. Позоришни одбор донео је одлуку о томе оснивању 16 децембра 1869, а школа је отворена 2 јануара 1870 године. Само позориште, имајући у то време леп приход од претстава, а надајући се ваљда и од владе већој субвенцији, одреди на ту сврху 28.800 пореских гроша или 12.124 динара годишње. Да би ученици могли показати што бољи успех и имали више времена да појединачно раде са својим професорима, решено је било да се прими само шест ученика од свих пријављених кандидата који на претходном испиту буду имали највише услова за успешан рад.

Професори Прве глумачке школе

За професоре ове школе одређени су били: „артистички управитељ“ Алекса Бачвански за теорију глуме (Интересантно је забележити да су Бачванског његови ученици звали именом како су га раније звали у мађарским трупама у којима је раније играо: Вархиди); даље, драматург позоришта Јован Ђорђевић (од ученика зван „Фотер“, отац позоришта) предавао је немачку и француску књижевност и историју; Јован Бошковић предавао је српску књижевност; капелник Реш предавао је певање, или како су онда звали „скалирање“, затим стари Миоковић, учитељ мачевања, давао је часове из борења сабљом, а Дуцман из јахања. (Дуцман је из „Сурог циркуса“, који је у то време био у Београду, кнез Михаило узео себи за „шталмајстора“. Из захвалности према своме великом добротвору и заштитнику, а и што је необично лично на кнеза, Дуцман је, после кнежеве смрти, играо кнеза Михаила у живој слици приређеној њему у славу приликом отварања нове позоришне зграде, 1869 године. Тада је Дуцман изашао на позорницу на у то време чувеном белом коњу, кога је Белимарковић био купио у „Суром циркусу“).

Ученици У школи су се ученици — било их је четрдесет, и ако је законом њихов број био сведен на шест — делили у две групе: на старије и млађе. Старији питомци имали су на име издржавања по два динара од

Алекса Бачвански

претставе у којој су играли мање улоге или статирали. А статирали су и старији и млађи, кад год се за то указала потреба.

Међу старијима истицали су се нарочито ови ученици: Тоша Анастасијевић, најстарији од свих ученика по годинама, и који је једини са Пером Добриновићем остао професионални глумац; Димитрије Дуккић, звани „Папа“, јер је био врло миран и повучен; он је већ тада као ученик глумачке школе био студент филозофије, доцније је био професор и директор гимназије; даље, Коста Ђорђевић, звани „Карагалија“; Живковић, учитељац, звани „Мирабо“, доцније се поново вратио у учитељску школу и био годинама учитељ; од свих ученика најмлађи, тада седамнаестогодишњи дечак, Пера Добриновић, зван онда у школи од самог Бач-

ванског „Обешенаковић” (Бачвански никада није могао изговорити добро глас њ), јер је Добриновић, и ако мали растом и слаб, био увек жив и немиран.

Бачвански је од свих ученика Добриновића највише волео, и увек га узимао кад је играо или режирао за сценаристу. У њега је једино имао вере. Добриновић је ступио у школу у марту месецу, а већ је у септембру пребачен у групу старијих, и убрзо постао члан позоришта са платом од пет дуката месечно, што је за оно време било много за почетника. Прва улога Добриновићева била је у комаду Октава Феје-а „Роман сиромашног младића”, септембра 1870 године. Убрзо затим играо је у једном комаду (Добриновић се доцније није сећао више наслова, али је мислио да је то био комад „Пепељуга”) неку комичну улогу с врло великим успехом, и за то је од управе позоришта добио два дуката у злату.

Од ученица биле су најбоље: Мара Ђорђевић - Гргурова, Софија Ђорђевић-Пелеш и две сестре Рудићеве. Ниједна од њих није дуго глумила, осим Гргурове која се доцније прославила као велика трагеткиња.

И ако Малетић у својој „Грађи” каже да је школа трајала три године, од 1870 до 1873, Пера Добриновић у својим „исказима” вели да Глумачка школа није радила дуже од осам месеци, од јануара до септембра 1873 године. Малетић је бесумње узео за датум затварања школе датум затварања самог позоришта и

растурања трупе београдског позоришта. Ако није тачан датум затварања Глумачке школе који Ђорђе Малетић наводи у својој Грађи, тачан је његов разлог за затварање школе. Разлог је неуспеху био оскудица дара и спреме кандидата, а нарочито мали избор. Гргурова и Добриновић били су светли изузеци, али они нису били довољни за одржање једне школе.

О позоришним прилинама тога времена

Пред сам крај позоришне сезоне 1873 године, баш после завршене претставе „Селјак као милионар”, саопштено је глумцима да се решењем ондашњег министра просвете Стојана Бошковића, „а због уштеде” растура трупа београдског позоришта.

Није без интереса напоменути да смо ми баш тада, када су надлежни мислили да не вреди помагати позоришну уметност, имали најјачу генерацију глумаца откако је српског позоришта. Ево листе оних који су сачували лепа имена у историји нашег позоришта: Алекса Бачвански, Мандровић, Тоша Јовановић, Телечки, Коларовић, Пелеш, Племенчић, Ђура и Сава Рајковић, Ружић и Ружићка, Милка Гргурова, Лугумерски, Савић и Недељковић.

У то време прилазило је позоришту само нешто млађих чиновника и ђака, али обично само привремено, више из љубави и као позоришни аматери. У професионалне глумце ретко да је ко хтео из старих граница ондашње Србије. Тај факат не треба да изгледа ни

најмање чудноват јер је стари, патријархални живот још био у јеку код нас.

Све до почетка седамдесетих година, дакле за време од безмало педесет година (рачунајући од Јоакима Вујића) у Србији већина глумаца је из „прека”, из Војводине. Тек доцније, по затварању прве Глумачке школе, наилази на београдску позорницу прво коло интелегентних глумаца Србијанаца; Веља Миљковић, Илија Станојевић, Љуба Станојевић, Раја Павловић, Сава Тодоровић, Милорад Гавриловић.

Доцнији покушаји с глумачким школама

Озбиљних покушаја с организовањем глумачких школа није било за дуго времена. Поједини бољи глумци имали су своје ђаке, али такав начин рада није могао дати оне резултате које даје добро организована школа.

Иако је први покушај пропao, Ђорђе Малетић је још једном покренуо питање глумачке школе, и, позивајући се на стране ауторитете, као што су Лесинг и Лаубе, истицао је потребу школе за наше младо позориште. Тај подухват није уродио плодом.

Пера Добриновић

Тек октобра 1909 године отворена је друга Глумачка школа у Београду. И она је радила кратко време, али није оставила видних резултата. Године 1922, уласком у обновљену зграду позоришта код Кнежевог споменика, отворена је трећа Глумачка школа у Београду. Она је дала целу генерацију младих добрих глумаца од којих неки чине част данашњој нашој сцени.

Никола Трајковић

Позоришне белешке

Систем савременог италијанског позоришта. — Организатор и главни интендант савременог италијанског Позоришта Николо де Пиро написао је недавно, у једној запаженој студији о фашистичком позоришту, и ове карактеристичне речи: „Дубоке промене у позоришном

животу треба препустити спонтаном развићу, и не треба их никад пожуривати. Највише што нам остаје, то је да их помажемо и подупиremo. Преокрети у уметности треба да сазру сами од себе”. У вези с овим мишљењем диктатора савременог италијанског позоришног жи-

ришта имају да служе развићу самониклих духовних снага народских, под стручном контролом народних учитеља. У томе је, најзад, сва наивна драж овог позоришног типа коме је главни смер да пружи народним масама не само здраву и прихватљиву духовну храну, него да на њих и морално делује: да их одврати од јалових и деморализаторских кафанских забава, коцке, пића, политиканства и погубних свађа и омразе.

Колико стоји до драмске књижевности за ову врсту позоришта, писац предлаже, свестан наше савршене оскудице у овом популарном позоришном роду, да се репертоар ограничи засад на актовке из народног живота и новије народне историје које имамо, али да се, подједно, да маха и народној машти

да уобличи, на свој начин, своје обичаје, своја веровања и своја надања. Овде би дошле у обзир драматизације народне поезије. Затим, краће, разговетно писане комедије наших старијих писаца. У сваком случају, конкурси, с јасном наменом циља, можда би потстакли наше писце да посвете извесну пажњу и овом позоришном роду популарне природе.

Целокупна организација овог огромног, али и благодарног прегнућа пала би у дужност Српском народном позоришту коме би Коларчев народни универзитет у овом правцу могао и морао да укаже изузетну помоћ. Посао је замашан, али би корисно деловао на свестрану обнову српског народног живота, особито на духовну обнову његових сеоских маса.

Позоришна хроника

— Државна филхармонија у Софији дала је недавно први симфониски концерт ове зиме под вођством свога новог диригента д-ра Љубомира Романског, који је иако Бугарин пореклом, диригент Франкфуртске опере, иначе, доктор науке о музици и доктор словенске филологије. На програму овог симфонијског концерта били су Брамс са Првом симфонијом, Чајковски са увертиром Ромео и Јулија, затим два бугарска композитора, Петар Стајнов, директор Бугарског народног позоришта, са Трајкијом, и млади композитор Веселин Стојанов са гротекстном свитом Баја Гање. Стојанова свита претставља, по мишљењу критике, датум у бугарској музичкој литератури. Баја Гање је код њега тешки тракиски пан који улази у свет западњачке атике час несигурна,

час оштра и безобзирна корака. Из ових сукоба извукао је Стојанов неколико веома мелодиозних ставова који су духовито скицирани и рафинирано инструментирани. Ова свита имаће, бесумње, успеха и у иностранству, нарочито на немачким концертним подијумима. О дириговању Романског, који је суверено владао оркестром, музичка критика вели да је ванредно широког замаха, врло прецизно и веома темпераментно. Софија такво дириковање још није запамтила.

— У Бреслави је изведена први пут најновија опера Ханса Штибера „Градитељ цркве“. То је нека врста музичке игре. Писац опере „Ојленшпигел“ („Приклапало“) и комада „Гутенберг у Мајници“, који су раније извођени у Лајпцигу, врло је познат немачки композитор. У најновијој опери он је дао мно-

го места самом тексту. Опера има два чина, подељена у четири слике. Радња опере дешава се у време немачке готике, а предмет јој је градња једне цркве. Опера нема увертире. Почиње свечаним звуцима једног мистичног хора на који се непосредно надовезује радња. „Градитељ цркве“ наишао је у музичкој критици Бреславе на изврстан пријем.

— У Хамбургу је, првих дана фебруара, почела холандско-фламманска недеља. Први вечери изведена је комедија „Огледало лудости“ од Ханса Ерка.

— У Краљевској опери у Риму изведена је 12 фебруара „Арабела“,

лирска комедија Рихарда Штрауса. Ово је прво извођење ове комедије на италијанском језику. Дириговао је Винченцо Белеца који је оркестар водио с много страствености. Арабелу је певала Франка Сомиљи, певачица изванредно нежног гласа.

— У Бечу је недавно обновљена у новој инсценацији мајсторска оперета Карла Целера „Птичар“. Дириговао је Рудолф Катниг, док је режију водио Алфред Валтер, минхенски редитељ. Употребом покретне позорнице, која је оперету брзо и импресивно водила са свежих тиролских падина у дворске салоне, начичкане рококо-тоалетима, „Птичар“ је добио нови сјај.

Вести из куће

Циљ пута г. А. Жуковског у Берлин. — Још у марту 1940 г., приликом једног гостовања у Берлинској државној опери, где је спремао игре за Готовчеву оперу „Еро с онога свијета“, г. Жуковски био је претстављен управи Државне кореографске институције „Дојче Танцбине унд Дојче Танцшуле“. Ускоро затим био је позват да одржи неколико стилизација игара из јужно-балканског фолклора. Сад је поново позван у исту институцију где ће да одржи течај о стилизацији српске игре и, подједно, спреми неколико игара на кореографском курсу. После курса иступиће на јавним концертима. Приликом овог гостовања г. Жуковски ће извести неколико игара у сценској обради, уз пратњу великог оркестра. У том циљу је наш одлични редитељ, кореограф и први играч понео више српских игара са одговарајућим костимима и партитурама познатих српских композито-

ра, г.г. Стевана Христића, Светомира Настасијевића, Љубомира Бошњаковића, и других. У току свога тронедељног рада, он ће покушати да што шире прикаже богатство и разноликост српске игре и музике. Упоредо ће настојати да се упозна с актуелним ауторима немачке балетске сцене и да од њих изабере оне који му буду изгледали најбољи како би се, после, могли извести на нашој позорници. Приликом свога рада у „Дојче Танцбине унд Танцшуле“, г. Жуковски ће проучити начин и организацију рада у овој највећој кореографској институцији Великонемачког Рајха да би своје искуство могао доцније корисно применити на рад у нашем Балету. За ово гостовање спремао се г. Жуковски веома марљиво, пошто је ово врста рада која спада у оквир народне игре, а она је њему и драга и довољно позната. Г. Жуковски је, у исти мах, понео, поред личних искустава са терена, и

зборник радова г-ца Љубице и Данице Јанковић које су му досад пружале драгоцену помоћ у раду.

Жалост за Душаном Раденковићем. — Недавно умрли редитељ и драмски првак нашег Позоришта Душан Раденковић није био популаран само у Србији, него и ван њених граница, нарочито у балканским земљама. Стога су његову рану смрт забележили многи страни листови, између осталих бугарски у Софији, где је у своје време гостовао с ансамблом нашег Позоришта (у улози Големанова, у истоименој комедији Стефана Костова) и словеначки у Љубљани. — Важније одломке из ових некролога донећемо у једном од наших наредних бројева.

Фонд Душана Раденковића. — Да би сачувало успомену на свога рано преминулог члана и дугогодишњег генералног секретара, Удружење глумаца основало је фонд под именом „Фонд Душана Раденковића“ за помагање српских глумаца и глумачке сирочади. Удружење глумаца, као први приложник, ставило је у тај Фонд суму од 15 хиљада динара. Г. Драгољуб Савић, сопственик погребног предузећа „Конкордија“, уписао се за великог добротвора овог фонда са сумом од 15 хиљада динара. Даље су приложили овоме Фонду породица пок. Бранислава Нушића 500 динара, д-р Миодраг Врачевић 500 динара, Дечје позориште „Србија“ 300 динара. — Управа удружења глумаца изнеће на једној од својих наредних седница предлог да сви чла-

нови Удружења унесу у овај Фонд извесну суму као свој ванредни допринос. — Г. Коста Новаковић, претседник Општине у Крушевцу, покренуо је акцију да се тамо прикупи међу покојниковим земљацима једна свота новаца која ће се приложити овом Фонду. — Прилоге за „Фонд Душана Раденковића“ треба слати на адресу „Удружење глумаца“, Зорина ул., 8/II.

„Тартиф“ на београдској позорници. — Премијера „Тартиф“, на нашој позорници доживела је велики успех. „Српска сцена“ донеће у свом идућем броју и напис „Тартиф“ на београдској позорници из кога ће се видети како је, у размаку од скоро седамдесет година, ово класично дело било три пута тумачено пред београдском публиком: први пут, 1873, на самом почетку српске позоришне делатности; други пут, одмах после прошлог светског рата; и трећи пут, у наше дане. За то време, „Тартиф“ је игран у трима различитим поделама и у два превода: прва два пута у прозном преводу Јована Ђорђевића, а последњи пут у стихованом преводу г. Андрије Милићевића.

Саучешће г. М. Георгијева приликом Раденковићеве смрти. — Г. Миша Георгијев, бивши аташе за штампу при Бугарском посланству у Београду, упутио је писмо управнику Београдског позоришта г. Јовану Поповићу у коме изражава жалост за Душаном Раденковићем, уметником, човеком и пријатељем, подвлачећи нарочито велики губитак који настаје смрћу Раденковићевом.

Уредник и одговорни уредник: Боривоје Јевтић, књиж. референт Народ. позоришта (Франкопанова, 16/II десно).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.

Штампа »ЛУЧ«, Краљице Наталије 100. — Београд.

ГУМЕНА ЧАРАПА

ФЛОРО-ЛАСТЕКС

толико је танка, да се не види ни под најтањом чарапом, притисак равномеран даје уздуж целе ноге, носи се лако и неосетно, може се прати као и свилена чарапа.

Најуспешније се примењује: код проширења вена, код тромбо-флебитиса, и код отока ногу и чланкова.

Највеће стовариште свих врста гумених чарапа, за чланкове, до колена и преко колена.

„САНИТАС“

Кр. Милана 26 до хотела „Лондон“
(преко пута Винаре Колић).

ДУШАН МАГАРАШЕВИЋ

ОВЛ. ЕЛЕКТРО-ИНСТАЛАТЕРСКА

РАДЊА

Београд, Вука Караџића ул. бр. 7а

СТОЛАРСКО-МАШИНСКА
РАДИОНИЦА

„ВРАЧАР“

БОРИСАВ С. МИЛОЈКОВИЋ

Делиградска — 25

Имамо на стоваришту комплетно и модерно израђених **спавачких соба** од ораховине и јасеновине као и све врсте **канцеларијског намештаја**.

Сопствена прворазредна израда. Примамо поруџбине свих врста намештаја као и уређаје **Вила, Хотела** и т. д.

НАЦИОНАЛ Механичарска радња Божидара ПАНТЕЛИЋА
Дечанска — бр. 9 усл. тел, 25-365

СПЕЦ. ОПРАВЉА: „Национал“ регистар касе и канцелар. машине свих система.

ТРГОВИНА МАРКА „ДАВАПА“
Теразије — 43 у пасажу
Има велики избор марака целога света и филате-
листичког прибора. ЦЕНЕ НАЈПОВОЉНИЈЕ.
Према прегледу за каталог наших марака који ће ускоро изаћи
из штампе.

РЕСТОРАН „НОВА СРБИЈА“ Бријанова — 3
код глумца
препоручује своју првокласну кухињу и пиће са врло умереним
ценама — Свира дамен капела
Ресторатер САВА РУХОНИЋ

ДАМЕ!

ПОСЕТИТЕ

НОВООТВОРЕНУ ПАРФИМЕРИЈУ

у ул. Књегиње Љубице — бр. 4
у пасажу до Sotas—бара

ФИЛАТЕЛИСТИ!

ПОСЕТИТЕ

ТРГОВИНУ МАРКА

ПЕТРОВИЋ и ОКОЛИЧАЊИ

Кл Љубице—4 пасаж

„МОРАВА“ ЈОРГАНЦИЈСКА РАДЊА

ВЛАСНИК
МОМЧИЛО В. МЕЂЕДОЗИЋ
Добрачина бр. 2

РАСПОЛАЖЕ СА: великим избором готове робе, стручним радницима за израду и прераду, солидним ценама и услугом.

Ако узмете Aspirin
може да Вам помогне
код назеба, грипа, реуме
али пазите на Бајеров крст!

Оглав рег. под С. Бр. 1583 од 27. XI. 1936

КОМЕСАРИЈАТ
фирме „INTERIEUR“
Београд, Вука Караџића 8 Тел. 28395

Датум	Репертоар
Понед. 2	Тоска 16 Музичка драма у три чина
Уторак 3	Тартиф 16 Комедија у пет чина
Среда 4	Фигарова женидба 16 Музичка драма у 4 чина
Четврт. 5	Избирачица 16 Комедија у три чина
Петак 6	Ђидо 16 Слика из сеоског живота
Субота 7	У долини Мораве 16 Балет у једном чину Балетски дивертисман
Недеља 8	Улични свирачи 16 Комад у три чина

Купујем сваковрсни кућни и канцелар-
риски намештај, као и целе
станове, постелину, тепихе, писаће машине,
шиваће машине, зложнице, грамофоне, ра-
дио апарате, фото апарате, ломљене зубе,
глатан накит, брилијанте, сатове. Апсолутно
све купује и највише плаћа нарочито за на-
кит Милошевић.

Југ Богданова 15.

Атеље
МИДЕРА и ПРСЛУКА
»Graziosa«
Највећи избор у материјалу.
Књ. Љубице — 8 Тел. 28-228

Добија се у апотекама, парфимеријама и
колонијалним радњама.
Дело: БЕОГРАД — БОСАНСКА 60.
Одобрен С.Бр. 1372/41.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА
пропаганда
обавештења
посредовање
експертиза
марака
куповина —
продаја

Српски Филателистички биро
Филателисти! Тражите наш
нови ценовник серија бив. Југо-
славије и окупирани Србије.
Преплатите се на
Приручник и Каталог
за 1942 годину
марака Србије, Црне Горе, Босне
и Херцеговине, Хрватске, Слове-
није и ост. покрајина као и бивше
Југославије који ускоро излази из
штампе. — Преплата се прима до
конца месеца.
СОИБ
БЕОГРАД, Краља
Александра 2/III
Тел. 30-115

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
У БЕОГРАДУ

У уторак, 3 марта 1942 године

Тартиф

Комедија у пет чинова од Молијера
Прево у стиховима Андреја Милићевић
Редитељ Велимир Живојиновић
Сценограф Владимир Жедрински

ЛИЦА

Госпођа Пернел, мати Оргонова	•	Невенка Микулић
Оргон, муж Елмирин	•	Јован Гец
Елмира, жена Оргонова	•	Ирена Јовановић
Дамис, син Оргонов	•	Милан Поповић
Маријана, кћи Оргонова	•	Олга Спиридоновић
Валерије, просилац Маријане	•	Реља Ђурић
Клеант, шурак Оргонов	•	Божидар Дрнић
Тартиф	•	Страхиња Петровић
Дорина, пратилица Маријане	•	Љубинка Бобић
Лојал, судски чиновник	•	Мирко Милисављевић
Чиновник-полицајац	•	Јован Николић
Флипота, служавка г-ђе Пернел	•	Матилда Милосављевић

Догађа се у Паризу, у кући Оргоновој.

Костими Милице Бабић-Јовановић
Технички радови Миомира Денића
Пауза после другог и четвртог чина

Сав вез из радионице Матић, Кнез Михајлова 17/1

ПРОДАЈА СЛИКА

НАЈБОЉИХ УМЕТНИКА

КНЕЗ МИХАИЛОВА 29

Разгледање бесплатно.
Куповина необавезна.

Кр. Милана
35

Огроман избор: сребрне и плаве лисице, мон-
голске, црвене лисице, астарган и перзијанер,
грау астраган прави брајтшванс, визион и т. д.
Цена умерене и строго солидне.

PHILIPS

РАДИО СЕРВИС

врши оправку апарата
уз гаранцију

ПАЛАТА БЕРЗЕ од 8 до 14 час.

Превоз робе
пресељења
и сопствени
магазин

Шпедитер **Тома Брдарић**
Београд
Карађорђева — 99 Телефон 25-318

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД

СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ)
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Франкопанова ул. бр. 5. Тел. 21-493

„TUSSI“
Чика Љубина 16

у ново отвореној радњи велики избор најновијих модела
ТАШНА, РУКАВИЦА, ПОЈАСЕВА и свих
врста **КОФЕРА**

ТРАЖИТЕ НАЈБО-
ЉЕ СРЕДСТВО
ЗА НЕГУ ЗУБА

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ